

Šta je CBAM?

CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) je mehanizam koji ima za cilj da reguliše emisije ugljenika u međunarodnoj trgovini. Riječ je o politici koja bi omogućila zemljama da naplaćuju porez ili nadoknadu za uvozne proizvode koji su proizvedeni sa visokim emisijama ugljenika. Stupio je u primjenu u svojoj prelaznoj fazi 1. oktobra 2023. godine, sa prvim izvještajnim periodom za uvoznike koji se završava 31. januara. 2024.

CBAM treba da ohrabri treće zemlje da ojačaju svoje klimatske propise, uvedu strožije ciljeve za smanjenje emisija i ulažu u infrastrukturu za energiju iz obnovljivih izvora. BiH i cijeli region ima ogromni potencijal u obnovljivim izvorima energije. Potrebno je uspostaviti i prilagoditi zakonsku regulativu, a i približiti privredu zakonodavnom okviru.

Set pravila i zahtjevi za izvještavanje o emisijama prema CBAM-u biće dalje precizirani u akt koji će donijeti Komisija nakon konsultacija sa CBAM komitetom, koju čine predstavnici država članica EU. Komisija će nastaviti sa postavljanjem CBAM registra, kao i pripremom daljnjih podzakonskih akata i sprovođenja planirane analize. Evropska komisija priprema detaljne smjernice za primjenu CBAM-a tokom prelaznog perioda i razvija obuku kroz vebinare i e-učenje. Ovo će uključivati obuke koje će pružiti potrebne informacije za izvoznike, operatere iz trećih zemalja. Poseban veb-sajt sa svim informacijama će uskoro biti pokrenut.

UKRATKO O CBAM:

- ✚ CBAM je uveden od 1. oktobra 2023. u skladu sa Uredbom (EU) 2023/9561.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2023:130:FULL>
- ✚ Cilj je da se odgovori na rizik od "curenja ugljenika" (da se izbjegne situacija u kojoj bi se proizvodnja premjestila iz zemalja sa strožijim regulativama u zemlje sa slabijim regulativama, a da emisije gasova sa efektom staklene bašte ostaju nepromijenjene).
- ✚ Sve zemlje koje nisu članice EU, a koje uvoze robu u EU, biće obuhvaćene CBAM-om. Međutim, određene zemlje izvan EU, koje učestvuju u EU ETS-u, ili koje imaju sistem trgovine emisijama povezan sa EU biće izuzete iz mehanizma. To se odnosi na članice ECC i Švajcarsku.
- ✚ Kompanije koje se bave proizvodnjom, preradom i izvozom robe i sirovina u zemlje EU obavezuju se da poštuju ograničenja emisije CO₂, ukoliko žele da nastave sa izvozom u EU. CBAM će se inicijalno primjenjivati na uvoz sljedećih roba: cement, željezo, čelik, aluminijum, đubriva, vodonik, električna energija. Sa ovim proširenim opsegom, CBAM će na kraju – kada se u potpunosti uvede – obuhvatiti više od 50% emisija u ETS pokrivenim sektorima.
- ✚ CBAM očekuje se da doprinese i promoviše dekarbonizaciju u trećim zemljama.

- ✚ U okviru CBAM-a, postojeći mehanizmi se nastoje zamijeniti. Kako bi se osigurala postepena tranzicija sa sadašnjeg sistema besplatnih dozvola na CBAM, CBAM bi trebalo postepeno uvesti i istovremeno bi trebalo postepeno ukinuti besplatnu dodjelu emisionih dozvola u sektorima koje pokriva CBAM.
- ✚ Kombinovana i prelazna primjena besplatnih dodijeljenih emisionih jedinica u okviru sistema EU za trgovinu emisijama i CBAM-a ni u kom slučaju ne bi trebala dovesti do povoljnijeg tretmana robe iz EU u odnosu na robu koja se uvozi na carinsko područje EU.

CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM (CBAM) PRELAZNA FAZA - NAJNOVIJE INFORMACIJE

- ✚ CBAM je klimatska mjera koja treba da podrži smanjenje globalnih emisija gasova staklene bašte i spriječi rizik od „curenja ugljenika“, istovremeno osiguravajući usklađenost sa zakonima STO.
- ✚ Emisije GHG koje treba da budu predmet CBAM treba da odgovaraju emisijama GHG obuhvaćen Aneksom I Direktive 2003/87/EC, tj. ugljen dioksid (CO₂) i, ako je potrebno, azotni oksid i perfluorouglijenika. CBAM bi u početku trebalo da se primenjuje na direktne emisije ovih gasova staklene bašte koji nastaju od trenutka proizvodnje robe do uvoza te robe na carinsko područje EU, odražavajući oblast primjene sistema EU za trgovinu emisijama kako bi se osigurala koherentnost. CBAM treba da se odnosi i na indirektne emisije. Ove indirektne emisije su emisije koje potiču od proizvodnje električne energije za koju se koristi proizvodnju dobara na koje se primenjuje ova Uredba. Uključujući indirektne emisije, dodatno bi se povećale ekološka efikasnost CBAM-a i njegova ambicija da doprinese borbi protiv klimatskih promjena. Međutim, indirektne emisije ne bi trebalo u početku da se uzimaju u obzir za dobra koja podliježu finansijskim mjerama u EU koji nadoknađuju troškove indirektnih emisija koje proizilaze iz troškova prenesenih emisija gasova staklene bašte u cijenama električne energije. Ova roba je navedena u Aneksu II. ove Uredbe. Kada je u pitanju oblast primjene CBAM-a buduće revizije sistema EU za trgovinu emisijama od Direktiva 2003/87/EC, a posebno revizija mjera za refundaciju indirektnih troškova. Tokom prelaznog roka podatke treba prikupiti radi dodatnog utvrđivanja metodologije za proračun indirektnih emisija.
- ✚ Organske hemikalije ne bi trebale biti obuhvaćene područjem primjene ove Uredbe zbog tehničkih ograničenja koja u trenutku donošenja ove Uredbe onemogućuju jasno definisanje ugrađenih emisija takve uvezene robe
- ✚ Slična se tehnička ograničenja primjenjuju na rafinerijske proizvode za koje pojedinačnim izlaznim proizvodima nije moguće nedvosmisleno dodijeliti emisije gasova staklene bašte. Međutim, relevantna referentna vrijednost u EU sistemu trgovanja emisijama ne odnosi se direktno na određene proizvode, kao što su benzin, dizel ili kerozin, nego na sve rafinerijske proizvode.

PRELAZNI PERIOD

Pilot period, period učenja za sve zainteresovane strane. Tokom ovog perioda, uvoznici robe po novim pravilima moraće samo da prijave emisije gasova staklene bašte (GHG) ugrađene u njihov uvoz (direktne i indirektne emisije), bez ikakvih finansijskih plaćanja ili prilagođavanja. Indirektne emisije će nakon tog perioda biti uključene u obim za neke sektore (cement i đubriva), na osnovu definisane metodologije navedene u Uredbi o sprovođenju objavljenoj 17. avgusta 2023. godine i pratećim smjernicama.

Uputstvo za implementaciju CBAM za operatere van EU:

https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-11/CBAM%20Guidance_non-EU%20231026%20for%20Web%20A.pdf

Kako uvoznici iz EU mogu da obezbijede da dobiju informacije koje su im potrebne od svojih izvoznika koji nisu iz EU da bi mogli da pravilno koriste novi sistem?

Proizvođači koji nisu iz EU trebali bi dostaviti informacije o ugrađenim emisijama za robu koja podliježe CBAM uvoznicima svoje robe registrovanim u EU. U slučajevima kada ove informacije nisu dostupne u vrijeme kada se roba uvozi, uvoznici iz EU će moći da koriste podrazumijevane vrijednosti (čak i kada se definitivni sistem pokrene) za emisiju CO₂ za svaki proizvod kako bi odredili broj sertifikata koje treba da kupe. Pored toga, proizvodne lokacije van EU imaju mogućnost da se registruju u centralnoj bazi podataka EU kako bi saopštile svoje izvještaje o emisijama.

CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM (CBAM)
PRELAZNA FAZA - NAJNOVIJE INFORMACIJE

NAJNOVIJE INFORMACIJE

Na službenoj internet stranici **EU - Oporezivanje i carinska unija - Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)**, koja je dostupna klikom na link: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en možete pronaći sve informacije vezane za: najnoviji razvoj događaja, ključne elemente CBAM, prelazni CBAM registar, zakonodavne dokumente, vodič, informacije o webinarima i e-učenju, kao i povezane linkove.

Komisija je usvojila detaljna pravila izveštavanja za prelaznu fazu mehanizma za prilagođavanje granice ugljenika, informacija koja je objavljena avgustu 2023. godine i dostupna na linku: https://taxation-customs.ec.europa.eu/news/commission-adopts-detailed-reporting-rules-carbon-border-adjustment-mechanisms-transitional-phase-2023-08-17_en

Naš prijedlog je da detaljno pročitate vodič za sprovođenje CBAM-a (za sve van EU) koji je dostupan na linku: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-11/CBAM%20Guidance_non-EU%20231026%20for%20Web%20A.pdf i sadrži pisane smjernice Europske komisije, kako bi pomogle sudionicima da se pripreme za nove obveze izvještavanja i za lakše snalaženje u prelaznom periodu od 1. oktobra 2023. - do 31. decembra 2025.

Ako ste ranije preuzeli neke od dokumenta sa navedene stranice, znajte da se informacije redovno objavljuju i da je veoma važno da pratite stranicu, čitate najnovije informacije i preuzimate dokumente.

CBAM sektorske informativne tablice koje su *namijenjene uvoznicima robe u EU*, koji imaju ključnu ulogu u sprovođenju CBAM-a i postizanju klimatskih ciljeva EU dostupne su na linku: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism/cbam-sectoral-factsheets_en

- Ključne tačke koje uvoznici cementa trebaju zapamtiti u prelaznoj fazi CBAM-a od 1. oktobra 2023., dostupne klikom na link: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-09/CBAM%20Factsheet_CEMENT-compressed.pdf ;
- Uvoznici željeza i čelika, dostupno na linku: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-09/CBAM%20Factsheet_IRON%20%26%20STEEL-compressed.pdf ;
- Uvoznici aluminijuma, dostupno na linku: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-09/CBAM%20Factsheet_ALUMINIUM-compressed.pdf